

## वडा समितिबाट गरिने योजना छनौटका लागि मार्गदर्शनः

### १. पृष्ठभूमिः

नेपालको संविधान २०७२ ले घोषणा गरेको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक नेपाल कार्यान्वयनको महत्वपूर्ण खुड्किलोको रूपमा नेपाल सरकारले २०७३ फागुन २७ गते नेपाल राजपत्रमा सुचना प्रकाशित गरि संघीय संरचना अनुसार स्थानीय तहको घोषणा गरेको हो। सोही अनुसार ५ नं प्रदेश अन्तर्गत पर्ने प्युठान जिल्लाका ९ स्थानीय तह मध्येको एक गाउँपालिका हो ऐरावती गाउँपालिका। प्युठान जिल्लाको सदरमुकाम देखि पूर्व दक्षिण दिशामा पर्ने यो गाउँपालिकामा साविकका ६ वटा गाउँ विकास समितिहरू बरौला, पकला, दाडबाड, धुवाड, रस्पुरकोट तथा बिजुली लाई समेटि वार्डहरू बनाइएको छ। साविक धुवाड गा वि स का वडा नं ७ र ८ तथा रस्पुरकोट गा वि सका ६,७,८ र ९ नं वडाहरू भने क्रमश सरुमारानी र मल्लरानी गाउँपालिकामा समाहित भएका छन्। २०६८ को जनगणना अनुसार कुल जनसंख्या २२,३९२ रहेको छ। १५६.७५ वर्ग किमि क्षेत्रफल ओगटेको यस गाउँपालिकाको नाम माडि नदि र झिम्रुक नदीको संगम स्थलमा रहेको धार्मिक क्षेत्र ऐरावतीको नामबाट राखिएको हो। पूर्वमा अर्घाखाँची पश्चिममा सरुमारानी र माण्डवी उत्तरमा मल्लरानी र माण्डवी तथा दक्षिणमा सरुमारानी र माण्डवी पर्ने यो गाउँपालिकाको केन्द्र ऐरावती २ पुरनठाँटी बरौलामा रहेको छ।

जनप्रतिनिधिमुलक स्थानीय तहलाई पूर्णता दिनका लागि दुई चरणका स्थानीय तह निर्वाचनहरू सम्पन्न भइसकेको अवस्था हो। सोहि मुताविक यस गाउँपालिकामा पनि स्थानीय तहको निर्वाचन असार १४ गते दोस्रो चरणमा सम्पन्न भएको हो। निर्वाचनमा मतदाताले आफ्नो मताधिकारको सदुपयोग गर्दै अभिमत मार्फत गाउँपालिकामा क्रियाशिल राजनैतिक दललाई जनताले दिएको सहमती र सहकार्यको म्यान्डेडलाई पुरा गर्दै सहमतीका आधारमा गाउँ कार्यपालिकाको गठन भइ कार्य प्रारम्भ भएको छ। कार्यपालिकाका विषयगत समितिहरू गठन भइ आम नागरिकका आवश्यकता तथा समस्याको मुल आधार र अवस्था रेखाङ्कन गर्न घरदैलो सम्म पुगिरहेका छन्। भौगोलिक विकटता, पूर्वाधार विकासको जग स्थापित गर्ने सन्दर्भमा देखिएका जटिलता, नागरिकहरूमा देखिएको शशक्तिकरण र सिर्जनसिलताको कमजोर अवस्थालाई समाहित गर्दै स्थानीय स्रोतको पुर्ण सदुपयोग मार्फत सुन्दर र सम्मुन्नत ऐरावतीको पहिचान बनाउनु जरुरी देखिएको छ। यस अवस्थामा स्थानीय स्रोतको पहिचान हुन नसकिरहेको, विकासको गति र नागरिकका अपेक्षा विचको दुरी बढ्दै जानुले थप चुनौती सिर्जना गरेको छ। स्थानीय सरकारको क्षमता विकास र शशक्तिकरणका लागि समेत केन्द्रिय अनुदानको भर पर्नु पर्ने अवस्था देखिएको छ।

नेपालको संविधानले सुनिश्चित गरेको संघीयता तथा लामो समय पश्चात जनप्रतिनिधिले पुर्णता पाएको स्थानीय तह प्रति जनताको अपेक्षा बढि रहनु स्वाभाविक हो।

परिवर्तनले आम नागरिकमा सिर्जना गरेको सहकार्यको भावना, बढ्दो कर्तव्यबोध तथा विकासमा सहभागिताको लहरले समस्या र चुनौतिको चाड बोकेर यात्रा शुरु गरेको संघीय राज्यव्यवस्थामा अवसरका ढोकाहरु खुल्दै गरेको आभास दिलाएको छ। यस अवस्थामा नागरिकलाई अधिकारको उपयोगबाट कर्तव्यको पालना गराउँदै मानिसका हरेक दैलोमा लोकतन्त्रको दियो बाल्नु जरुरी देखिन्छ। स्थानीय तहबाट छनौट गरिने योजनाहरु जनताको मनोभाव तथा समस्याहरु बुझ्न सक्ने खालको हुनुपर्छ। स्थानीय आयश्रोतका क्षेत्रहरुको पहिचान गर्दै सोको समुचित संकलन गरि योजनाको अनुमानित र विनियोजन हुने रकमको विचमा रहने खाडलको परिपुर्ति गर्नुपर्ने अवस्था छ। यस अवस्थामा आम जनताले संघीयताले सिर्जना गरेको परिवर्तनको प्रत्यक्ष अनुभूति गर्ने तथा कार्यान्वयनयोग्य योजना छनौट गर्नु जरुरी देखिन्छ।

## 2. आर्थिक वर्ष 2074/075 को समिक्षा:

मिति 2074/05/02 गतेको ऐतिहासिक गाउँसभाले ऐरावती गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष 2074/075 को बजेट सर्वसम्मत रुपमा पारित गरि कार्यान्वयन भएको हो। स्थानीय जनप्रतिनिधिहरुको रोहवरमा उपभोक्ता समितिको गठन भई अधिकांश योजनाहरुको काम सम्पन्न भएको अवस्था छ। योजनामा उपभोक्ताको स्वामित्व तथा अपनत्व बोध होस भन्ने हेतुले सबै जसो योजनाहरु उपभोक्ता समितिबाट संचालन गरिएको हो। योजना संचालन, भुक्तानी प्रक्रिया, अनुगमन मुल्याङ्कनका अवस्थालाई हेर्ने हो भने यो आर्थिक वर्ष केहि चुनौतिपुर्ण नै रहयो भन्न सकिन्छ।

यस गाउँपालिका अन्तर्गत संचालित योजना तथा कार्यक्रमको अवस्था हेर्ने हो भने यस वर्ष संचालित कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त टिपोट तल प्रस्तुत गरिएको छ:

### क) आर्थिक विकास तर्फ

- ✓ कृषि क्षेत्रलाई प्राथमिकतामा राखि पकेट क्षेत्र तथा सामुहिक खेतीको शुरुवातको अवधारणा शुरु गरिएको।
- ✓ अन्नवाली, फलफुल खेती तथा तरकारी खेती विस्तारका लागि उन्नत विउ वितरण
- ✓ मौरीपालनका लागि मौरी तथा घरमा अनुदान
- ✓ साना सिँचाईका कुलो निर्माण।
- ✓ पशुपालनलाई व्यवसायिक बनाउन पकेट समुहहरु गठन गरि एक वाई एक जातको पशुपालनलाई प्राथमिकता दिदै कार्यक्रमको शुरुवात गरिएको।
- ✓ मासु तथा अण्डामा आत्मनिर्भर बनाउनका लागि कृषकलाई अनुदानको व्यवस्था गरिएको।
- ✓ बारखाको नश्ल सुधारका लागि प्राकृतिक गर्भाधानका लागि उन्नत जातको बोका वितरण।

- ✓ पशुको नश्ल सुधारका लागि कृतिम गर्भाधानको शुरुवात गरिएको।
- ✓ कृषकहरुलाई व्यवसायिक वनाउनका लागि तालिम संचालन गरिएको।

#### ख) सामाजिक विकास तर्फ:

- ✓ विद्यालयहरुको शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि नमुना विद्यालयको अवधारणा अनुरूप कार्ययोजना तय गरि कार्यक्रम अगाडि बढाईएको।
- ✓ विद्यालयहरुमा भवन निर्माण तथा मर्मत, घेरावार, फर्निचर, प्रयोगशाला व्यवस्थापनालाई क्रमशः पुरा गर्ने गरि शुरुवात गरिएको।
- ✓ पठन सीप विकास सम्बन्धी तालिम संचालन गरिएको।
- ✓ वालविकास सुधार सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन
- ✓ विद्यार्थीहरुका लागि पाठ्यपुस्तक, शैक्षिक सामाग्री लगाएतको व्यवस्थापन।
- ✓ आधारभुत तहको परिक्षा संचालन तथा एस ई ई को लागि समन्वय तथा सहजीकरण
- ✓ स्वास्थ्यमा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्नका लागि तीन वटा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई संचालन गरिएको।
- ✓ ८० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकको स्थानीय स्तरमा उपलब्ध गराउन सकिने सेवाहरुको लागि घरमै उपचारको व्यवस्था।
- ✓ महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविकाको लागि प्रोत्साहनको व्यवस्था।
- ✓ स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतनामुलक तथा सेवामुलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिएको।
- ✓ खानेपानी सम्बन्धी साना योजनाहरु संचालन गरिएको।
- ✓ खानेपानी सम्बन्धी ठुला योजनाहरुको संचालनका लागि संघ प्रदेश तथा अन्य दातृ निकायसँग पहल गरिएको।
- ✓ पानीघैटाको निर्माण।
- ✓ सरसफाईको क्षेत्रमा पश्चिम नेपाल ग्रामिण खानेपानी तथा सरसफाई परियोजना दोस्रो चरण तथा सुआहारा लगाएतका सहयात्री सहयात्री संस्थाहरुसँगको सहकार्यमा योजना संचालन
- ✓ मन्दिर व्यवस्थापन, संस्कृति संरक्षण लगाएतका कार्यक्रम संचालन गरिएको।
- ✓ लक्षित समुदाय (महिला, वालवालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, दलित, जनजाती) लक्षित विध कार्यक्रमहरु संचालन

#### ग) पुर्वाधार विकास तर्फ:

- ✓ मुख्य सडकहरुको मर्मत तथा स्तरोन्नती गरिएको।
- ✓ नया सडक निर्माण।

- ✓ खेतीयोग्य जमिनहरुमा सिँचाई कुलोको व्यवस्था।
- ✓ ४ नं वडा कार्यालयको भवन निर्माण।
- ✓ विद्यालयहरुमा भवन निर्माण।
- ✓ वैकल्पिक उर्जा प्रवर्द्धन केन्द्र र गाउँपालिकाको साझेदारीमा सौर्य सडक वती जडान।
- ✓ सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरुमा Internet को पहुँच विस्तार।

**घ) वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन तर्फ:**

- ✓ वन नर्सरीको स्थापना तथा विरुवा उत्पादन।
- ✓ वृक्षारोपण
- ✓ तेजपात खेती विस्तार
- ✓ विपद प्रतिकार्य योजनाको तर्जुमा।
- ✓ पोखरी निर्माण
- ✓ विपद प्रभावितहरुका लागि राहत वितरण।
- ✓ विपद पूर्व तयारीका लागि न्युनतम आवश्यक सामाग्रीहरुको भण्डारण।

**ङ) सुशासन तथा संस्थागत विकास तर्फ:**

- ✓ जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, उपभोक्ता समितिहरुका लागि अभिमुखिकरण संचालन
- ✓ कार्यालयको वेभसाईट निर्माण तथा संचालन
- ✓ विद्युतीय सुचना प्रणालीको प्रयोग।

उल्लेखित उपलब्धीलाई जगेर्ना गर्दै आगामी योजनाहरु संचालन गर्ने सम्बन्धमा हाम्रा सोच र सोहि बमोजिमका कार्यक्रमहरुको नयाँ शिराबाट सोच्नुपर्ने अवस्था देखिन्छ। चालु आर्थिक वर्षको योजना तथा कार्यक्रम संचालन गर्दा देखापरेका केहि संक्षिप्त **समस्या तथा चुनौतीहरु** तल उल्लेख गरिएको छ, जुन आगामी आर्थिक वर्षको लागि मार्गदर्शन बन्न सक्छन।

- ✓ वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन तथा विकासको उपयुक्त रणनीति बिना पुर्वाधार विकासका योजना संचालन हुँदा विकासले विनास निम्त्याउने अवस्था रहेको।
- ✓ पुर्वाधार विकासका योजनाहरुमा गुणस्तर कायम गरी उपभोक्ताले स्वामित्व तथा अपनत्व ग्रहण गर्न नसकेको।
- ✓ विकासका योजनाहरुमा आवश्यकताको तथ्यगत प्राथमिकता निर्धारण नहुँदा विकास योजनाले आशातित लाभ दिन नसकेको।
- ✓ सीप विकास सम्बन्धी तालिमबाट सिकेको ज्ञानको व्यवहारिक प्रयोग गरी स्वरोजगार सिर्जना।

- ✓ पुर्वाधार विकासका योजनाको दिगो सुरक्षा तथा संरक्षण सम्बन्धी स्पष्ट नीति अवलम्बन गर्न नसकिनु।
- ✓ उपभोक्ता समितिमार्फत संचालन गरिने योजनाहरूमा उपभोक्ताको श्रम तथा नगद लगानी चुनौतीपूर्ण रहेको।
- ✓ प्राविधिक स्ट्रैटेजि बिना योजनाहरूमा रकम बिनियोजन गरिदा योजनाको लागत बमोजिमको उपलब्धी पाउनमा कठिनाई रहेको अवस्था छ।
- ✓ उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गरिने योजनाको सम्बन्धमा उपभोक्ता समितिमा रहने सम्पूर्ण पदाधिकारीहरू क्रियाशिल नहुदा योजना संचालन गर्न कठिनाई रहेको।
- ✓ उपभोक्ता समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारीहरूलाई योजना संचालन तथा अभिलेखिकरणमा पूर्ण ज्ञान दिलाउन नसक्दा योजनाको प्रक्रियागत चरणहरूमा पनि झन्झट महसुस गरेको।
- ✓ अनुदानमा संचालित कार्यक्रमहरूको निरन्तरता तथा दिगोपना।
- ✓ सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाईको नियमित तथा दिगो र भरपर्दो स्रोतको खोजी
- ✓ स्विकृत दरबन्दी अनुसारको कर्मचारीको उपलब्धता तथा कार्यबोझका आधारमा संगठन संरचना हेरफेर।
- ✓ राजस्व परिचालनका नया श्रोतहरूको खोजी गरि राजस्व संकलन गर्नु।
- ✓ पर्याप्त कानूनहरू निर्माण र नया संरचना बमोजिम समयानुकूल कानूनहरूको परिमार्जन तथा संशोधन हुन नसक्दा जटिलता सिर्जना हुने गरेको।

प्रस्तुत सन्दर्भ तथा हालको अवस्था हेर्दा परिवर्तित संरचनाले सिर्जना गरेका अवसरको उपयोग गर्न स्पष्ट योजनाको छनौट गर्नु जरुरी छ। गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था, नागरिकको अपेक्षा, विकासको गति र आवश्यकता एकै किसिमको देखिदैन। यस सन्दर्भमा वडा कार्यालयहरूका लागि बजेट सीमा भन्दा पनि योजनाको तथ्यगत प्राथमिकतामा जोड दिनु उपयुक्त हुन्छ। वडागत रूपमा तय गरेको नीति र आवश्यकता तथा श्रोतको पहिचान गरि सीमित श्रोतबाट असिमित लाभ लिन सक्ने प्रकृतिका योजनाहरू छनौट गरि सुन्दर नमुना वडाको पहिचान दिन सक्ने योजना छनौट हुनेछ भन्ने अपेक्षा गर्दछु।

### 3. योजना तथा कार्यक्रम छनौटका आधारहरू:

विकास निर्माण सँगै सो को दिगो उपयोगको माध्यमबाट लाभको न्यायोचित वितरण गर्नु आजको अपरिहार्यता हो। विकासलाई गति दिने महत्वपूर्ण आधार श्रोतको व्यवस्थापन हो। यस सन्दर्भमा श्रोतको उचित पहिचान गरि उत्पादनमुलक क्षेत्र मार्फत यसको दिगो परिचालन

हुनु जरूरी देखिन्छ।श्रोतको व्यवस्थापन तथा योजना छनौटका सम्बन्धमा निम्न विषयलाई आधार लिनुपर्नेछः

- नेपालको संविधान, २०७२
- स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४,
- अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,
- स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा वजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४
- राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४
- संघीय र प्रदेश सरकारले जारी गरेका नीति, कानून तथा मापदण्डहरू
- स्थानीय तहमा वजेट तर्जुमा, कार्यान्वयन, आर्थिक व्यवस्थापन तथा सम्पत्ति हस्तान्तरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७४
- संघीय र प्रादेशिक सरकारका आवधिक विकास योजना
- विकास सँग अन्तर सम्बन्धित विषयहरू
- श्रोत साधनको अवस्था।
- नेपाल सरकारले अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा जनाएका प्रतिवद्धताबाट सिर्जित दायित्वहरू
- संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले अवलम्बन गरेका अन्य आर्थिक नीतिहरू

योजना तयार गर्दा स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित) को वुँदा नं ५.१.३ मा तोकिएका निम्न विषयगत क्षेत्रका आधारमा तयार गर्नुपर्नेछः

**क) आर्थिक विकासः**

कृषि, पर्यटन, उद्योग तथा वाणिज्य, सहकारी, वित्तिय क्षेत्र आदि

**ख) सामाजिक विकास**

शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति प्रवर्द्धन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दलित, आदिवासी जनजाती, मधेशी, मुस्लिम, थारु, अल्पसंख्यक आदि) का क्षेत्र।

**ग) पूर्वाधार विकास**

सडक तथा पुल (झोलुङ्गे पुल समेत), सिँचाई, भवन तथा सहरी विकास, उर्था, लघु तथा साना जलविद्युत, संचारका क्षेत्र आदि

**घ) वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन**

वन तथा भू-संरक्षण, जलाधार संरक्षण, जलवायु परिवर्तन, फोहोरमैला व्यवस्थापन, जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण, विपद व्यवस्थापन, वारुण यन्त्र संचालन लगाएतका क्षेत्र।

### ड) सुशासन तथा संस्थागत विकास:

मानव संसाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, राजस्व परिचालन, वित्तिय व्यवस्थापन, वित्तिय जोखिम न्युनिकरण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परिक्षण, आन्तरिक र अन्तिम लेखापरिक्षण, बेरुजु फर्छ्यौट, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण, सेवा प्रवाहमा विद्युतिय सूचना प्रविधिको प्रयोग, नागरिक सन्तुष्टी सर्भेक्षण र अन्तरनिकाय समन्वय लगाएतका क्षेत्र।

उल्लेखित विषयगत क्षेत्रका आधारमा कार्यक्रम छनौट गर्दा चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, वडागत प्राथमिकताका नीतिगत आधारहरु तय गरि योजना छनौट गर्नुपर्नेछ। क्रमागत योजनको रूपमा छनौट भएका योजनाहरुलाई पहिलो प्राथमिकतामा राख्नुपर्नेछ। साना, टुक्रे र संख्यात्मक रूपमा धेरै योजना छनौट भन्दा ठुला, गुणस्तरीय र कार्यान्वयन योग्य योजनाहरुको छनौट गर्नु उपयुक्त देखिन्छ। साथै योजना छनौटका लागि निम्न आधार लिई प्राथमिकतामा राख्नुपर्नेछ:

- क) आर्थिक विकास र गरिबी निवारणमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने
- ख) आम नागरिकको स्वास्थ्य सँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने कार्यक्रमहरु
- ग) उत्पादनमूलक र छिटो प्रतिफल दिने (ठुला आयोजनाहरुको हकमा बढिमा ३ वर्ष भित्र सम्पन्न हुने)।
- घ) उत्पादनमूलक क्षेत्रहरुमा सार्वजनिक-निजी साझेदारीमा संचालन गर्न सकिने कार्यक्रमहरु
- ड) जनताको जीवनस्तर, आमदानी र रोजगारी बढ्ने।
- च) स्थानीय सहभागिता जुट्ने, स्वयमसेवक परिचालन गर्न सकिने तथा लागत कम लाग्ने।
- छ) महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने।
- ज) बालविवाह न्युनीकरणमा प्रत्यक्ष योगदान पुऱ्याउने।
- झ) कृषि क्षेत्रको विविधिकरण, व्यवसायिकरण तथा औद्योगिकिकरण लक्षित कार्यक्रमहरु
- ञ) राजस्व परिचालनमा योगदान पुऱ्याउने
- ट) सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास र सुशासनमा योगदान पुऱ्याउने।
- ठ) स्थानीय स्रोत साधनमा आधारित भई जनसहभागिता अभिवृद्धि गर्ने।
- ड) लैङ्गिक समानता, सामाजिक समावेशीकरणको अभिवृद्धि गर्ने।
- ढ) दिगो विकास, वातावरण संरक्षण र विपद व्यवस्थापनमा योगदान पुऱ्याउने।
- ण) समुदायलाई विपद तथा जलवायु परिवर्तन उत्थानशिल बनाउने।
- त) भाषिक तथा साँस्कृतिक पक्षको जगेर्ना र सामाजिक सद्भाव तथा एकता अभिवृद्धिमा सघाउ पुऱ्याउने साथै स्थान विशेषको संस्कृति र पहिचान प्रबर्द्धन गर्ने।
- थ) सामाजिक विकृति, लैङ्गिक विभेद, घरेलु हिंसा न्युनीकरण सम्बन्धी

- द) पर्यटन प्रवर्द्धनमा जोड दिने।
- ध) क्षमता विकास तथा स्वरोजगारमुलक सीप विकास गर्ने
- न) फोहोरमैला व्यवस्थापन तथा सरसफाई प्रवर्द्धन गर्ने
- न) प्रविधिमैत्री सेवा संचालनका लागि सहयोग पुऱ्याउने
- प) खाद्य तथा पोषण सुरक्षालाई सहयोग पुऱ्याउने
- फ) वालमैत्री स्थानीय शासन प्रवर्द्धन गर्ने
- ब) खेलकुद प्रवर्द्धन गर्ने
- भ) युवा उद्यमशिलता सम्बन्धी कार्यक्रमहरु
- म) स्थानीय तहले आवश्यक देखेका अन्य विषयहरु।

यसका साथै स्थानीय तहको वार्षिक योजना तथा वजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, 2074 को दफा 5.2.4 सँग सम्बन्धित अनुसुची ३ को आयोजना प्राथमिकिकरणका आधारहरु तथा प्राथमिकता निर्धारण फारामको प्रयोग गरि योजनाको प्राथमिकता निर्धारण गर्नु उपयुक्त देखिन्छ।

यि प्राथमिकताका आधारमा योजना छनौट गर्दा यि विषयहरुमा ध्यान दिनुपर्नेछः

- आर्थिक वर्ष 2074/075 मा अवलम्बन गरिएको विषयक्षेत्रगत प्राथमिकतालाई ध्यान दिनुपर्नेछ।
- लक्षित समुदाय, वर्ग, क्षेत्र र समुदाय लक्षित कार्यक्रमहरु छनौट गर्नुपर्नेछ।
- नेपालको संविधानको अनुसुचीमा उल्लेखित अधिकारहरु, मौलिक हक, राज्यका नीति, दायित्व तथा निर्देशक सिद्धान्तहरूसँग तालमेल हुने गरि योजना छनौट गर्नुपर्नेछ।
- चौधौं आवधिक योजना, दिगो विकास लक्ष्यले निर्धारण गरेका लक्ष अनुकुल कार्यक्रमको तर्जुमा गर्नुपर्नेछ।
- वातावरण मैत्री विकास निर्माणमा जोड दिनुपर्नेछ।

विकास नियमित र गतिशिल प्रक्रिया हो। यस गाउँपालिकाको आर्थिक सम्बृद्धिको लागि कृषि, उद्योग, पर्यटन, भौतिक पुर्वाधार विकासको सम्भावना, चुनौती र अवसरहरु बिच उचित तादम्यता कायम गरि उपलब्ध स्रोतसाधनको समुचित सदुपयोग गर्दै मौलिक पहिचान सहितको सुन्दर, समृद्ध तथा सम्मुन्नत ऐरावतीको लागि यहाँहरुको ज्ञान, सीप क्षमता तथा विशेषज्ञताको उपयोग गर्नुहुनेछ भन्ने पुर्ण आशा लिएको छु।

**धन्यवाद।।**



अध्यक्ष  
ऐरावती गाउँकार्यपालिका